

Sondadi davart ils mieds d'instrucziun romontschs en Surselva

La Pro Idioms ha fatg in sondadi tier scolastas e scolasts en Surselva per eruir co la situaziun dils mieds d'instrucziun se presenta. Tuttas 22 scolas sursilvanas han retschert il mars 2012 il sondadi davart ils mieds d'instrucziun romontschs. Il sondadi ei vegnius returnaus da 17 scolas cun 99 scolasts dalla scoletta, dil scalem primar e dil scalem superiur.

Ils resultats

Il resultat ei pli che clars: igl ei fetg necessari d'agir suenter che la producziun da mieds d'instrucziun els idioms ei vegnida sistida ils davos onns.

Adina puspei ein certas parallelas denter tut ils scalems da scola veseivlas: Per gronda part vegn luvrau cun fegls da lavur creai dils scolasts sez. Quei cuntenta denton buca. Enstagl da saver seconcentrar sin sfidas didacticas, ston ils scolasts en emprema lingia crear sezs ils mieds d'instrucziun.

Ils meinis dallas personas interrogadas divergeschan mo pauc, aschia che claras tendenzas ein veseivlas. **Detg cuort maunchi in mied per il rom carstgaun ed ambient e per il rom romontsch cun grammatica, ortografia e lectura.** Ils biars dils scolasts menziuneschan el questiunari fuormas d'emprender intermedialas sco igl e-learning, discs cumpacts ni fegls accessibels sigl internet - il rom romontsch sto vegnir modernisau.

Scalem primar

Tenor ina gronda part dallas personas d'instrucziun interrogadas maunchi in mied pil rom **carstgaun ed ambient**. Praticamein tuts scolasts primars vulan sper quels puncts impurtonts urgentamein in **mied da lungatg per grammatica ed ortografia** cun in clar concept ed in fil tgietschen atras tut las classas. Ina tiarza dils scolasts ei dil meini ch'ei drovi era urgentamein **lectura** per il scalem primar.

Scalem superiur

Tuttas personas d'instrucziun dil scalem superiur ein fetg malcontentas cul **mied d'instrucziun obligatoric da lungatg "siat otg nov"**. Quei per differents motivs: Il mied seigi buca structuraus a moda logica. Ei detti bunamein negins fegls da lavur duvrabels, quei oravontut ella sparta grammatica ed ortografia. Ei maunchi ina structura ed in clar fil tgietschen. Era sch'il mied **"siat otg nov"** ei buc aschi vegls, vegn el sco ei para struschamein duvraus ellas scolas sursilvanas. Tenor biaras personas d'instrucziun basegni ei era urgentamein bunas **lectura** per il scalem superiur.

Criteria per in bien mied dad instruir romontsch tenor las personas d'instrucziun sursilvanas:

- Mintga tema duei vegnir tractaus a moda profunda cun bia material d'exercitar
- Ils mieds duegien haver in bi **layout** ed **activar bein nos scolars**
- In mied da lungatg stoppi haver in **clar concept** e baghetg surveseivel
- Fegls da lavur enstagl dad in cudisch ein per biars scolasts negin problem
- grammatica ed ortografia correcta
- Pusseivladad da luvrar online.

Survista dils mieds d'instrucziun ch'ei basegna urgentamein:

Scalem primar	Scalem superiur
1. carstgaun ed ambient	1. mied da lungatg (tuttas spartas)
2. mied da lungatg (tuttas spartas)	2. lectura (adequata e moderna)
3. lectura (adequata e moderna)	3. historia naturala